

BIJLAGE IV.

Bijlage 3. behorende bij de Regeling vaststelling modellen kwalificatiedossier en keuzedeel en toetsingskader kwalificatiestructuur mbo 2016

Instructies bij de ontwikkeling van de kwalificatiestructuur mbo

Instructies bij de ontwikkeling van de kwalificatiestructuur mbo

Voor het ontwikkelen van kwalificatiedossiers,
keuzedelen, mbo-certificaten en
de verantwoordingsinformatie

Juni 2026

1 Leeswijzer

Deze instructie bevat de richtlijnen voor de ontwikkeling van kwalificatiedossiers, verantwoordingsinformatie, keuzedelen en certificaten. De instructie behoort bij het model 'kwalificatiedossier mbo', het 'model keuzedeel' en het 'model mbo-certificaat voor een beroepsgericht onderdeel'. In de instructie zijn de criteria uit het Toetsingskader voor de kwalificatiestructuur mbo gespecificeerd naar de eisen die aan de onderdelen van de kwalificatiestructuur gesteld worden en de invulling van de vastgestelde formats voor de kwalificatiestructuur. De producten van de kwalificatiestructuur worden hierop getoetst door de Toetsingskamer.

Dit document wordt daarmee vooral gebruikt door het team SBB Kwalificatiestructuur en geeft ook andere betrokkenen inzicht in waar de producten van de kwalificatiestructuur aan moeten voldoen.

Dit document bestaat uit vier delen:

1. Het eerste deel bevat de richtlijnen voor de uitwerking van het kwalificatiedossier. Het bevat, per onderdeel van het model, richtlijnen voor de beschrijving van verschillende onderdelen in het basis- en Profieldeel;
2. Het tweede deel bevat de richtlijnen voor de uitwerking van het keuzedeel;
3. Het derde deel bevat de richtlijnen voor de ontwikkeling van beide soorten certificaten;
4. Het vierde deel bevat de richtlijnen voor de invulling van de verantwoordingsinformatie behorend bij het kwalificatiedossier.

Het kwalificatiedossier, het keuzedeel en de eisen aan mbo-certificaten worden vastgesteld door de Minister van OCW. Dat geldt niet voor de verantwoordingsinformatie.

2 Het kwalificatiedossier

Inleiding

Een kwalificatiedossier bevat één of meer kwalificaties die gezamenlijk een beroepsgroep vormen. Een beroepsgroep is een groep beroepen die essentiële werkprocessen en competenties delen. Het kwalificatiedossier bevat de diploma-eisen die gelden voor de beginnend beroepsbeoefenaar in het middelbaar beroepsonderwijs. Het gaat daarbij om zowel de beroepsgerichte eisen als de generieke eisen voor taal, rekenen, loopbaan en burgerschap en Engels (alleen voor niveau-4 kwalificaties). Voor alle onderdelen van het kwalificatiedossier geldt dat deze consistent en transparant uitgewerkt worden. Dat betekent dat daarbij het uitgangspunt geldt, zoals beschreven in artikel 4.8 van het Toetsingskader dat 'gelijke en vergelijkbare beroepsuitoefening is in de kwalificatiestructuur gelijk en

vergelijkbaar beschreven'. Dit uitgangspunt geldt zowel binnen het kwalificatiedossier als tussen de kwalificatiedossiers onderling.

In dit hoofdstuk worden in de volgorde van het format van het kwalificatiedossier de normen en richtlijnen beschreven die gelden voor de onderdelen ervan.

Voorblad, colofon en overzicht kwalificatiedossier

2.1.1 Titel

De titel van een kwalificatiedossier is kort, weloverwogen en herkenbaar voor onderwijs, bedrijfsleven en studenten. De titel is ook uniek in de kwalificatiestructuur.

2.1.2 Versie

De versie bevat het jaartal van het jaar waarin het kwalificatiedossier voor het onderwijs in werking treedt.

2.1.3 Geldig vanaf

Dit veld bevat de datum waarop het kwalificatiedossier in werking treedt.

2.1.4 Opleidingsdomein

Dit veld bevat het opleidingsdomein waartoe dit kwalificatiedossier behoort.

2.1.5 Opleidingscode

Dit veld bevat de opleidingscode, verstrekt door DUO.

2.1.6 Penvoerder

Dit veld bevat de naam van de sectorkamer die penvoerder is voor het kwalificatiedossier.

2.1.7 Gevalideerd door en op

Dit veld bevat de naam van de sectorkamer die het kwalificatiedossier heeft gevalideerd en de datum waarop het dossier gevalideerd is.

2.1.8 Overzicht van het kwalificatiedossier

In een tabel is per profiel weergegeven:

- de naam van het profiel (de kwalificatie);
  - het mbo-niveau c.q. het EQF-niveau;
  - wettelijke beroepsvereisten;
  - de typering van de kwalificatie.
- Deze gegevens worden automatisch gegenereerd.

Beroepsvereisten

Wettelijke beroepsvereisten kunnen betrekking hebben op kerntaken van zowel het basisdeel als het profieldeel van een kwalificatie. De toelichting op de wettelijke beroepsvereisten wordt opgenomen in het profieldeel.

Beroepsvereisten is aangekruist indien van toepassing. Daarbij is toegelicht welk ministerie voor deze wettelijke beroepsvereisten verantwoordelijk is. In het Profieldeel en in de verantwoordingsinformatie worden de beroepsvereisten nader toegelicht.

Wanneer er sprake is van wettelijke beroepsvereisten, dan is er ook een goedkeurende verklaring aangeleverd van het ministerie dat over de betreffende wetgeving gaat waarop het beroepsvereiste is gebaseerd. Zie verantwoordingsinformatie paragraaf 5.5.

Typering kwalificatie

In onderstaande overzicht staat welk type beroepsopleiding behoort bij het mbo-niveau van een kwalificatie:

Entreeopleiding	Niveau 1
Basisberoepsopleiding	Niveau 2
Vakopleiding	Niveau 3
Middenkaderopleiding	Niveau 4
Specialistenopleiding	Niveau 4

Basisdeel van het kwalificatiedossier

In een kwalificatiedossier worden kwalificaties gebundeld die samen een beroepengroep vormen. Elke kwalificatie in een kwalificatiedossier bestaat uit een Basis- en een Profieldeel. Het Basisdeel van het kwalificatiedossier bestaat uit het beroepsspecifieke deel van de basis en het generieke deel. Het Basisdeel bevat de gemeenschappelijke kern van de beroepengroep. Een beroepengroep is te identificeren doordat de kwalificaties in deze groep gemeenschappelijke kerntaken, werkprocessen, vakkennis en vaardigheden en beroepsidentiteit hebben.

Generieke eisen

Het generieke deel bestaat uit de generieke kwalificatie-eisen aan Nederlandse taal, rekenen, loopbaan en burgerschap en (voor mbo-niveau 4) Engels.

Beroepsgerichte eisen

Het Basisdeel vormt een duurzaam fundament voor het kwalificatiedossier. Het beroepsspecifieke deel van het Basisdeel beschrijft de kerntaken en de vakkennis, vaardigheden en houdingsaspecten die alle beginnende beroepsbeoefenaren in het betreffende werkveld delen en waarin de beroepsidentiteit tot uitdrukking komt.

Samen vormen de generieke en de beroepsgerichte eisen een duurzaam fundament voor het kwalificatiedossier en borgen ze de drievoudige kwalificering (opleiden voor beroep, doorstroom naar vervolgonderwijs en functioneren als burger in de maatschappij).

2.1.9 Typering beroepengroep

In het Basisdeel van een kwalificatiedossier wordt een typering beschreven van de beroepengroep: een beknopte beschrijving van de kern van de beroepengroep. De focus ligt daarbij op de gemeenschappelijke eigenschappen van de in het kwalificatiedossier geclusterde kwalificaties. De typering van de beroepengroep geeft een goed beeld van de beroepsuitoefening van de beginnende beroepsbeoefenaar in de beroepengroep.

Dat gebeurt aan de hand van de volgende drie karakteristieken:

- Context***
De werkomgeving en plaats waar de beginnende beroepsbeoefenaar de werkzaamheden uitvoert.
- Typerende beroepshouding***
Hier gaat het om de houdingselementen en specifieke (gedrags-) kenmerken van de beginnend beroepsbeoefenaar in de beroepengroep.
- Resultaat van een beroepengroep***
Hier wordt het resultaat beschreven van de beroepengroep wanneer het beroep op de juiste manier is uitgevoerd en dat kenmerkend is voor de beroepengroep.

Kerntaken

Een kerntaak is een belangrijk, afgebakend deel van de beroepsuitoefening en bestaat uit samenhangende werkprocessen die kenmerkend zijn voor de beroepsuitoefening. De vereisten voor de kerntaken, werkprocessen en andere onderdelen gelden voor zowel kerntaken in het Basisdeel als in het Profieldeel.

Voor het formuleren van een kerntaak gelden de volgende richtlijnen:

- Een kerntaak bevat tenminste twee werkprocessen die samen een substantieel deel van de beroepsuitoefening vertegenwoordigen;
- Kerntaak en werkprocessen zijn duurzaam omschreven, dat betekent dat redelijkerwijs verwacht kan worden dat deze omschrijvingen voor een periode van 5 jaar bruikbaar zijn;
- De werkprocessen bevatten samenhangende handelingen die apart waarneembaar zijn in de beroepspraktijk;

- d. Aan de kerntaak zijn de essentiële vakkennis en vaardigheden voor de beroepengroep (Basisdeel) c.q. het beroep (Profieldeel) gekoppeld;
- e. Een kerntaak is beschreven op het niveau van de beginnende beroepsbeoefenaar;
- f. Aanvullend voor een kerntaak in het Basisdeel: De kerntaken in het Basisdeel zijn de kerntaken die gemeenschappelijk zijn voor de beroepengroep;
- g. Voor kerntaken en onderdelen van kerntaken geldt de stelregel dat gelijke en vergelijkbare beroepsuitoefening is in de kwalificatiestructuur gelijk en vergelijkbaar beschreven zijn.

2.1.10 Aanvullende eisen in het Basisdeel

Bij de kerntaken van het Basisdeel kan het zijn dat er voor een of meer kwalificaties aanvullende eisen geformuleerd worden. In de aanvullende eisen wordt vastgelegd welke specifieke kwalificatie-eisen gelden voor een of meer kwalificaties uit een kwalificatiedossier.

Aanvullende eisen kunnen er zijn op alle elementen van de kerntaak:

- a. Complexiteit
- b. Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid
- c. Vakkennis en vaardigheden
- d. Werkprocesomschrijving
- e. Resultaat
- f. Gedrag

2.1.11 Complexiteit

In het onderdeel 'complexiteit' is beknopt en in algemene termen de complexiteit van de kerntaak beschreven aan de hand van drie karakteristieken:

- a. *de aard van het werk*: wisselend versus gestandaardiseerd, routinematig versus onvoorspelbaar, lokaal versus internationaal;
- b. *de aard van de vakkennis en vaardigheden*: basale versus specialistische kennis, generalistische versus specifieke kennis/vaardigheden;
- c. *de complicerende factoren*: bijvoorbeeld afbreukrisico, complexiteit doelgroep, culturele diversiteit.

2.1.12 Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

In dit onderdeel wordt met behulp van de NLQF-descriptoren, zoals vastgelegd in de Regeling NLQF, aangegeven wat de mate van zelfstandigheid en de aard van verantwoordelijkheid is.

2.1.13 Vakkennis en vaardigheden

De kerntaak bevat een duidelijke en evenwichtige beschrijving van vakkennis en vaardigheden van de beroepengroep (basistheorieën, principes, concepten, methodieken, instrumenten) die voorwaardelijk zijn voor het succesvol uitoefenen van de werkprocessen in een kerntaak.

Voor de beschrijving van vakkennis en vaardigheden gelden de volgende richtlijnen:

- a. Vakkennis en vaardigheden zijn actief beschreven in een volledige zin met werkwoord, onderwerp en context;
- b. Het niveau van de gevraagde vakkennis en vaardigheden is beschreven met behulp van de NLQF-descriptoren;
- c. Gemiddeld genomen komt het niveau van alle onderdelen in het kwalificatiedossier overeen met het NLQF-niveau van de kwalificatie. Dat kan betekenen dat voor sommige vakkennis- en vaardigheidsonderdelen afgeweken kan worden van het gemiddelde niveau en een hoger of lager niveau gevraagd kan worden;
- d. Vakkennis en vaardigheden zijn beschreven op het juiste abstractieniveau gerelateerd aan het werkproces: niet te generiek en niet te specifiek;
- e. Er worden geen merknamen gebruikt zoals namen van producten of producenten;
- f. Er worden geen vaardigheden (en vakkennis) items opgenomen op die al in het werkproces genoemd zijn;
- g. Vakkennis en vaardigheden zijn dekkend voor de werkprocessen in de kerntaak;
- h. Vakkennis en vaardigheden zijn te herleiden naar de werkprocessen;
- i. Vakkennis en vaardigheden zijn compact geformuleerd;
- j. Vakkennis en vaardigheden zijn zodanig concreet dat er voldoende houvast is voor gebruikers voor de inhoudelijke inrichting van het onderwijs, de examens en de beroepspraktijkvorming;
- k. Er is een duidelijk onderscheid tussen vakkennis en vaardigheden:
  - Bij vakkennis gaat het om reproductie van of inzicht in theorieën, principes, concepten;

- Bij vaardigheid gaat het om het kunnen toepassen van de vaardigheid in een bepaalde beroepscontext.
- l. Er is een duidelijk onderscheid tussen vakkennis en vaardigheden en (de omschrijving van) gedrag.

2.1.14 Werkproces

Een omschrijving van een werkproces:

- a. Beschrijft handelingen die passen bij de gekozen titel;
- b. Vormt een afgebakend geheel, d.w.z. de handelingen in een werkproces gaan over één thema / onderwerp en overlappen niet met handelingen in een ander werkproces in dezelfde kerntaak;
- c. Bestaat uit tenminste drie te onderscheiden handelingen;
- d. Is herkenbaar voor het bedrijfsleven;
- e. Bevat geen 'genest' werkproces, dat wil zeggen: een werkproces mag geen ander werkproces omvatten;
- f. Is geschreven in actieve schrijftaal en is kort en bondig beschreven;
- g. Is uitvoerbaar in het onderwijs en in het bedrijf;
- h. Kent een begin en een eind, heeft een waarneembaar resultaat.

2.1.15 Resultaat

Een werkproces heeft een resultaat in termen van opbrengst of uitkomst waaraan de beginnend beroepsbeoefenaar bijdraagt. Het geformuleerde resultaat is een logisch gevolg van en sluit aan bij de beschreven handelingen. Het bevat geen resultaten die niet te herleiden zijn naar de handelingen.

2.1.16 Gedrag

Gedrag is altijd gekoppeld aan een competentie. Gedrag beschrijft hoe men kan 'zien' dat een beginnend beroepsbeoefenaar de competentie succesvol inzet om bij te dragen aan het resultaat.

Gedragsomschrijvingen bevatten een norm die de gewenste houding van de beginnend beroepsbeoefenaar beschrijft passend bij het werkproces.

De omschrijving van gedrag gaat in de vorm van een puntsgewijze opsomming. Bij ieder werkproces wordt alleen het essentiële gedrag voor dat werkproces genoemd.

Generieke onderdelen van het Basisdeel

In het generieke deel van het Basisdeel zijn verwijzingen naar de generieke kwalificatie-eisen voor de onderdelen Nederlandse taal, rekenen, loopbaan en burgerschap en (voor mbo-niveau 4) Engels opgenomen. Deze kwalificatie-eisen worden bepaald door het Ministerie van OCW. Er staat een standaardverwijzing in het kwalificatiedossier naar de relevante wetstekst.

Profieldeel

2.1.17 Karakteristieken van het Profieldeel

Voor het Profieldeel gelden de volgende richtlijnen:

- a. Het Profieldeel bevat de kerntaken die specifiek gelden voor een of meer kwalificaties in het kwalificatiedossier;
- b. De kerntaken in het Profieldeel kunnen niet dezelfde titel hebben als de kerntaken in de basis. Daar waar er een nauwe samenhang is tussen de kerntaak in Basis- en Profieldeel kan die samenhang aangegeven worden in de titel waarbij wel geldt dat de titel de lading dekt;
- c. Het Profieldeel is voldoende onderscheidend ten opzichte van de andere profielen binnen hetzelfde dossier en ten opzichte van andere kwalificatiedossiers. Het Profieldeel bevat een actuele en relevante beschrijving van beroepshandelingen.

Als sprake is van één Profieldeel (in kwalificatiedossier met één kwalificatie) dan bevat het Profieldeel geen extra kerntaken ten opzichte van de basis. In deze kwalificatiedossiers wordt bij het Profieldeel alleen de algemene informatie ingevuld (niveau van de kwalificatie, beroepsvereisten).

Elk Profieldeel begint met de aanduiding van het mbo-niveau van de kwalificatie, een typering van het beroep en met een weergave van de eventuele beroepsvereisten.

2.1.18 Typering van het beroep

Beschrijft de typering van het beroep voor zover die specifiek geldt voor deze kwalificatie. Deze beschrijving accentueert waarin het profiel zich onderscheidt van de typerende beroepshouding, de context en/of het resultaat van de beroepengroep in de basis.

2.1.19 Wettelijke beroepsvereisten

Beschrijft of er sprake is van wettelijke beroepsvereisten en zo ja, welke dit zijn.

Onder wettelijke beroepsvereisten verstaan wordt volgens artikel 7.2.6, eerste lid, van de WEB het volgende verstaan:

- Het gaat om vereisten die bij of krachtens een wet (anders dan de WEB), verdrag of bindend besluit van een volkenrechtelijke organisatie zijn vastgesteld voor een beroep;
- Deze vereisten hebben betrekking op kennis, inzicht, vaardigheden en/of beroepshoudingen waarover degenen die een opleiding gericht op dat beroep voltooien moeten beschikken, of over de examinering bij de desbetreffende beroepsopleiding;
- Afhankelijk van de wetgeving waarin het beroepsvereiste is vastgelegd, kan de onderwijsinstelling zelf beoordelen of aan het beroepsvereiste is voldaan, of wordt dit door een aangewezen externe partij beoordeeld. In beide gevallen controleert de examencommissie vóór diplomering of aan het beroepsvereiste is voldaan. Als de beoordeling door een externe partij moet worden uitgevoerd, bijvoorbeeld middels een extern examen, wordt dit expliciet in het kwalificatiedossier vermeld.
- Bij wettelijke beroepsvereisten gaat het niet om eisen aan de persoon of werkplek, zoals leeftijd, verklaring omtrent gedrag of Arbo-eisen (dit zijn 'Bijzondere vereisten' en deze worden alleen opgenomen in de Verantwoordingsinformatie, zie hoofdstuk 5.).

Als er wettelijke beroepsvereisten van toepassing zijn wordt dit in de kwalificatie-eisen van de kwalificatie verwerkt. Het kwalificatiedossier bevat tevens de volgende informatie:

- De citeertitel van de wet of regeling (specifieke wet en wetsartikel) en het betreffende artikelnummer staat vermeld.
- Het verantwoordelijke vakdepartement staat vermeld;
- Indien van toepassing wordt vermeld dat de beoordeling of er voldaan is aan de wettelijke beroepsvereisten door een externe partij gebeurt, bijvoorbeeld middels een extern examen

De toelichting op de wettelijke beroepsvereisten wordt opgenomen in de Verantwoordingsinformatie (zie hoofdstuk 5.5 voor de punten die in de Verantwoordingsinformatie worden opgenomen):

De WEB vereist bij wettelijke beroepsvereisten dat voorafgaand aan vaststelling van de kwalificatie een goedkeurende verklaring van het betrokken vakdepartement is afgegeven. In hoofdstuk 5.5 wordt beschreven aan welke eisen de goedkeurende verklaring moet voldoen.

2.1.20 Wettelijke beroepsvereisten voor specifieke beroepscontexten

In uitzonderlijke gevallen zijn door een vakdepartement wettelijke beroepsvereisten vastgesteld alleen voor een specifieke context van het beroep waarvoor de kwalificatie opleidt. Deze wettelijke beroepsvereisten zijn dan geen diploma-eis. De onderwijsinstelling verwerkt de wettelijke vereisten in de opleiding voor studenten die in deze specifieke beroepscontext willen werken. Studenten kunnen het diploma van deze kwalificatie behalen zonder te voldoen aan deze specifieke wettelijke beroepsvereisten, maar zijn met het behaalde diploma dan niet inzetbaar in deze specifieke beroepscontext. Als studenten aan de wettelijke beroepsvereisten voor de specifieke beroepscontext hebben voldaan, wordt dit op het behaalde diploma vermeld.

Als de wettelijke beroepsvereisten voor een specifieke beroepscontext van voldoende studieomvang zijn en niet voorwaardelijk voor de diplomering is ook denkbaar dat deze beroepsvereisten worden verwerkt in een keuzedeel. Ook in dat geval wordt in het kwalificatiedossier vermeld dat er wettelijke beroepsvereisten van toepassing zijn voor een specifieke beroepscontext waarbij geldt dat studenten het diploma van de kwalificatie ook kunnen behalen zonder dat zij hebben voldaan aan deze specifieke wettelijke beroepsvereisten.

2.1.21 Profielspecifieke kerntaken en werkprocessen

In het Profieldeel worden per kwalificatie de kerntaken en werkprocessen uitgewerkt. Hiervoor geldt de instructie die in paragraaf 2.5 beschreven is, tenzij anders aangegeven. Als stelregel geldt: 'gelijke en vergelijkbare beroepsuitoefening is in de kwalificatiestructuur gelijk en vergelijkbaar beschreven'. Deze richtlijn is ook van toepassing wanneer identieke werkprocessen c.q. kerntaken voorkomen in verschillende profieldelen.

2.1.22 Beroepsgerichte (Nederlandse) taal- en rekenen

Wanneer het voor het beroep noodzakelijk is om bepaalde (Nederlands)talige of rekenkundige elementen te beheersen zijn deze eisen altijd direct gerelateerd aan het beroep. In dat geval wordt er niet verwezen naar de eisen van het referentiekader Nederlandse taal en rekenen, maar geëxpliciteerd wat de eisen zijn. Hiervoor geldt:

- Er is (op basis van de beroepeninformatie) sprake van noodzakelijke beroepsspecifieke inkleuring wanneer bij een kerntaak een taal- en/of rekenvaardigheid wezenlijk is voor de beroepsuitoefening;
- De taal- rekenvaardigheid zijn beschreven bij 'vakkennis en vaardigheden' (met gebruikmaking NLQF) op kerntaakniveau;
- Optioneel is:
  - onder 'gedrag' een verduidelijking mogelijk van hoe taal en/of rekenen wordt ingezet in dat werkproces;
  - bij complexiteit wanneer de inzet van talige of rekenkundige vaardigheden een essentiële complicerende factor is bij een kerntaak;
  - in het werkproces wanneer het een expliciete handeling is voor de beroepsbeoefenaar.
- Hiervoor gelden dezelfde richtlijnen als die voor de andere onderdelen, dus:
  - Actief geformuleerd in een volledige zin
  - Specifiek en contextgericht uitgewerkt zodat de relatie met de werkprocessen waarop de taal- en of rekenvaardigheid betrekking heeft, duidelijk is in de beschrijving.

2.1.23 Beroepsgerichte moderne vreemde talen (mvt)

Wat geldt voor Nederlandse taal en rekenen geldt ook voor beroepsgerichte mvt-eisen. Deze worden opgenomen nadat bepaald is (op basis van beroepeninformatie) dat voor het beroep c.q. de beroepengroep waarvoor het kwalificatiedossier is geschreven een mvt van wezenlijk belang is voor diplomering.

Wanneer mvt-eisen tot de kern van de beroepsuitoefening horen, worden deze opgenomen in verschillende onderdelen van de kwalificatie zoals typering van de beroepengroep en complexiteit, naast vakkennis en vaardigheden.

Bij middenkaderopleidingen en specialisten is er sprake van generieke eisen Engels A2/B1. Wanneer er daarnaast, dat wil zeggen naast en los van de generieke eisen, ook nog beroepsgerichte eisen Engels gelden voor de kwalificatie dan zijn die verwerkt in het kwalificatiedossier alsof er geen generieke eisen zijn.

3 Het keuzedeel

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven waaraan keuzedelen voldoen, gegeven de regelgeving in de WEB en het Toetsingskader. In de eerste paragraaf worden de karakteristieken van het keuzedeel beschreven. In de tweede paragraaf wordt beschreven hoe de onderdelen van het model keuzedeel uitgewerkt worden en welke criteria de Toetsingskamer hanteert bij het beoordelen van het keuzedeel.

Niet alle onderdelen van het keuzedeel worden in deze paragraaf benoemd. In dat geval gelden de aanwijzingen zoals beschreven in de instructie voor het Basis- en Profieldeel.

3.2 Karakteristieken van het keuzedeel

a. Afbakening

Het keuzedeel maakt *geen* deel uit van de kwalificatie, maar komt er *bovenop*. Onderwijsinstellingen zijn er voor verantwoordelijk dat een keuzedeel niet ondoelmatig overlapt met de inhoud van de kwalificatie waarop de student ingeschreven staat. Wanneer een keuzedeel specifiek ontwikkeld wordt voor een of meerdere kwalificaties, mag deze dus niet ondoelmatig overlappen met de inhoud van de kwalificatie(s) waarvoor deze ontwikkeld wordt.

b. Doel en typen van keuzedelen

Een keuzedeel levert voor de deelnemer een meerwaarde ten opzichte van de kwalificatie. Ten behoeve van gebruikers is aan de keuzedelen een typering gekoppeld. Dit is een van de onderstaande categorieën:

- **Generiek:** Generieke keuzedelen worden niet specifiek voor een of meer kwalificaties ontwikkeld. De keuzedelen zijn doorgaans te relateren aan een groot aantal kwalificaties dan wel zijn relevant voor veel kwalificaties.
- **Doorstroom:** Keuzedelen gericht op doorstroom bevatten (vak)inhouden en/of competenties

die bevorderen dat de deelnemer kan slagen op een hoger niveau binnen het mbo of in de overstap naar het hbo.

- **Verdiepend:** Verdiepende keuzedelen zijn direct gerelateerd aan de inhoud van de kwalificatie waarvoor deze ontwikkeld is. De inhoud vormt een verdieping van een onderdeel van de kwalificatie. Wanneer vakkennis en vaardigheden voldoende verdiepend zijn omschreven, mogen werkprocessen overlappen met gerelateerde kwalificaties.
- **Verbredend:** Verbredende keuzedelen bevatten inhoud die los staan van de kwalificatie waarvoor ze ontwikkeld zijn, maar vormen daarop wel een zinvolle (arbeidsmarkt- of doorstroomrelevante) aanvulling. Er is per definitie geen sprake van overlap tussen het verbredende keuzedeel en de kwalificatie waarvoor het keuzedeel ontwikkeld wordt.
- **Remediërend:** Dit type geldt specifiek voor de niveau-1 en -2 kwalificaties. Een remediërend keuzedeel mag inhoud bevatten die al deel uitmaakt van de kwalificatie waarvoor het ontwikkeld is. Remediërende keuzedelen zijn bedoeld om struikelblokken voor diplomering voor deze doelgroep weg te werken.

Het is mogelijk dat een keuzedeel meerdere typeringen bevat. Een keuzedeel kan zowel ontwikkeld zijn voor doorstroming naar vervolgonderwijs als voor de arbeidsmarkt. Eenzelfde keuzedeel kan bij de ene kwalificatie verdiepend zijn en bij de andere verbredend. Maar een remediërend keuzedeel kan niet ook verdiepend, verbredend of gericht op doorstroming zijn.

c. *Omvang*

Keuzedelen hebben een omvang van 240, 480 of 720 (nominale) studiebelastingsuren (sbu) en moeten passen binnen de studiebelasting die geldt voor het soort opleiding waarvoor ze ontwikkeld worden.

De omvang van de keuzedeelverplichting is weergegeven in onderstaande tabel:

Niveau kwalificatie	Soort opleiding	Keuzedeelverplichting
Niveau 1	Entreeopleiding	240 sbu
Niveau 2	Basisberoepsopleiding	480 sbu
Niveau 3	Vakopleiding	720 sbu
Niveau 4	Middenkaderopleiding 3 jaar	720 sbu
Niveau 4	Middenkaderopleiding > 3 jaar	720 sbu
Niveau 4	Specialistenopleiding	240 sbu

3.3 Inhoud keuzedeel

Het model voor de keuzedelen is afgeleid van het model van het kwalificatiedossier. Keuzedelen zijn dus ook ingedeeld in kerntaken en werkprocessen. De instructie die geldt voor de uitwerking van kerntaken en werkprocessen (inclusief complexiteit, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, vakkennis en vaardigheden en resultaat) geldt ook voor de uitwerking van keuzedelen. Een keuzedeel bestaat uit één of meer kerntaken.

Afwijkend aan het model van het kwalificatiedossier geldt voor keuzedelen:

- a. Een keuzedeel kan ook bestaan uit een kerntaak met alleen vakkennis en vaardigheden of een kerntaak met één werkproces;
- b. Keuzedelen kennen geen profieldelen;
- c. Keuzedelen kennen geen aanvullende eisen.

In principe bestaat een keuzedeel uit een kerntaak en een of meer werkprocessen. Afwijking van dit model is mogelijk door alleen vakkennis en vaardigheden uit te werken. Van deze mogelijkheid kan gebruik gemaakt worden als het gaat om algemene (generieke) vakkennis en vaardigheden zoals moderne vreemde talen, wis- en natuurkunde, landenkennis of weteskennis;

In alle gevallen wordt in het keuzedeel de onderdelen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid en complexiteit uitgewerkt.

Voorblad en colofon

3.3.1 Titel keuzedeel

Het keuzedeel heeft een korte en weloverwogen titel. Deze is passend bij en dekkend voor de inhoud van het keuzedeel. Voor de naamgeving van keuzedelen gelden de volgende richtlijnen:

- a. De titel geeft zo goed mogelijk de essentie van het keuzedeel weer.
- b. In het geval er een variant van een keuzedeel per niveau is, dan wordt dat duidelijk gemaakt in de naamgeving.

- c. Er worden geen titels gebruikt die verwijzen naar officiële diplomatisches (zoals master of bachelor), titels van kwalificaties en/of beroepsnamen.
- d. De eerste letter van de titel is altijd een hoofdletter. Daarna worden er geen hoofdletters gebruikt, met uitzondering van eigennamen en Engelse titels waarin de spelling dit voorschrijft.
- e. Er wordt geen gebruik van afkortingen, tenzij het gaat om een afkorting die algemeen (h)erkend wordt;
- f. Er wordt alleen gebruik gemaakt van de Engelse taal in de titel wanneer er geen goed Nederlands equivalent is en wanneer dit algemeen (h)erkend wordt.

3.3.2 Gegevens op het voorblad

Keuzedelen hebben een identificatiecode die bestaat uit een K met vier cijfers (K0000). Bij 'ontwikkeld door' wordt aangegeven wie de aanvraag voor het keuzedeel ingediend heeft.

3.3.3 Algemene informatie

Dit onderdeel in het format keuzedeel bevat de volgende onderdelen:

Omvang: de omvang in studiebelastinguren (sbu), deze is minimaal 240 uur en maximaal 720 uur, in eenheden van 240 uur. De omvang van het keuzedeel past, indien deze voor een of meerdere kwalificaties ontwikkeld is binnen de keuzedeelverplichting van deze kwalificatie (zie schema bij omvang in paragraaf 3.2);

Wettelijke beroepsvereisten: of er sprake is van wettelijke beroepsvereisten en om welke vereisten het gaat (inclusief citeertitel van de regelgeving en artikelnummer). Een keuzedeel mag geen (wettelijke) beroepsvereisten bevatten die voorwaardelijk zijn voor de beroepsuitoefening van de kwalificatie waarbij het keuzedeel wordt aangeboden. Wanneer er sprake is van wettelijke beroepsvereisten dan wordt dit keuzedeel afgestemd met het vakdepartement dat over de betreffende wettelijke beroepsvereisten gaat. Omdat een keuzedeel geen verantwoordingsdocument kent, wordt alle noodzakelijke toelichting over de wettelijke beroepsvereisten in het keuzedeel zelf opgenomen. Het keuzedeel wordt vooraf aan vaststelling ter instemming aan het vakdepartement voorgelegd.

Certificaat: of er een certificaat aan dit keuzedeel verbonden is. De instructie hiervoor is te vinden in paragraaf 4.1–4.3 van deze instructie; Verdere aanwijzingen over het verbinden van een certificaat aan een keuzedeel waarin wettelijke beroepsvereisten zijn opgenomen, zijn te vinden in hoofdstuk 4;

Ontwikkeld voor: hier is beschreven voor welke kwalificatie of kwalificaties het keuzedeel in eerste instantie ontwikkeld is;

Relevantie: dit bevat een beschrijving van de relevantie van het keuzedeel voor de student;

Beschrijving: dit is een beknopte beschrijving van de inhoud van het keuzedeel;

Bijzondere vereisten: Anders dan bij een kwalificatie wordt informatie over bijzondere vereisten in het keuzedeel zelf opgenomen, omdat het keuzedeel geen verantwoordingsdocument kent. Zie hoofdstuk 5.6 voor een inhoudelijke toelichting op bijzondere vereisten en verschillende vormen van bijzondere vereisten.

Aard van het keuzedeel: zie voor een omschrijving van deze typering paragraaf 3.2;

Overige opmerkingen / Toelichting: dit wordt, waar nodig, gebruikt om de gebruiker meer handvatten te bieden voor de uitvoering van het keuzedeel in de onderwijspraktijk. Deze kolom wordt gebruikt voor een nadere specificatie van de doelgroep, of verwantschap met andere keuzedelen.

3.4 Overlap

Keuzedelen mogen niet ondoelmatig overlappen met de kwalificatie(s) waarvoor het ontwikkeld wordt. Er is sprake van ondoelmatige overlap wanneer meer dan de helft van de inhoud van het keuzedeel overlapt met de kwalificatie waarvoor het keuzedeel ontwikkeld wordt. In het kader van de transparantie van de kwalificatiestructuur mag een keuzedeel ook voor niet meer dan de helft van de inhoud van het keuzedeel overlappen met een ander keuzedeel.

3.4.1 Keuzedelen moderne vreemde talen (MVT)

Er zijn twee soorten keuzedelen MVT. De *generieke* keuzedelen (zoals Engels B1/A2) en de *vakspecifieke*. Voor de generieke keuzedelen gelden dezelfde richtlijnen als die voor andere keuzedelen.

Indien er voor een of meer kwalificaties vakspecifieke keuzedelen moderne vreemde talen worden ontwikkeld en deze kwalificatie wel indicatieve eisen bevat voor een beroepsgerichte moderne vreemde taal, dan gelden de volgende richtlijnen bij het ontwikkelen van keuzedelen voor deze kwalificatie:

- a. Indien de beroepsgerichte eisen MVT betrekking hebben op 1 van de 5 taalvaardigheden (luisteren, lezen, gesprekken voeren, spreken, schrijven), dan kan deze ontwikkeld worden voor de betreffende kwalificatie.

- b. Voor vakspecifieke keuzedelen MVT geldt dat het niveau van taalbeheersing niet in de titel opgenomen wordt. Bij de uitwerking moet rekening gehouden worden met het referentiekader MVT.

Richtlijnen uitwerking niveau keuzedelen

Keuzedelen hebben geen niveau in de zin van de vier mbo-niveaus van de kwalificaties in de kwalificatiestructuur. Een keuzedeel maakt onderdeel uit van een door de student gevolgde opleiding. Een keuzedeel kan, onder voorwaarden, ingezet worden voor opleidingen van meerdere mbo-niveaus. Wanneer het keuzedeel ontwikkeld wordt voor een of meer kwalificaties, dan dient het niveau van het keuzedeel wel afgestemd te worden op het mbo-niveau van die kwalificatie(s). Het niveau van de kerntaken is uitgewerkt met behulp van het NLQF.

4. Het mbo-certificaat

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven waaraan onderdelen van een kwalificatie en keuzedelen moeten voldoen voor het hieraan verbinden van een mbo-certificaat, en waaraan mbo-certificaten moeten voldoen gegeven de regelgeving in de WEB en het toetsingskader.

In dit hoofdstuk beschrijven de eerste twee paragrafen de richtlijnen en criteria die zowel van toepassing zijn voor certificaten voor beroepsgerichte onderdelen als die voor keuzedelen. De daaropvolgende paragrafen beschrijven de richtlijnen die alleen gelden voor certificaten verbonden aan beroepsgerichte onderdelen.

4.2 Algemene aandachtspunten

Certificaten kunnen verbonden worden aan keuzedelen of aan onderdelen van een kwalificatie. Er wordt alleen een certificaat aan een keuzedeel of onderdeel verbonden als deze inzetbaar is voor om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden.

Als een certificaat is verbonden aan een beroepsgericht onderdeel van een kwalificatie, zijn de kwalificatie-eisen van dit beroepsgericht onderdeel en de toelichting hierop als bijlage 'eisen-mbo-certificaat' toegevoegd aan het betreffende kwalificatiedossier.

Als een certificaat is verbonden aan een keuzedeel, wordt in de algemene toelichting in het keuzedeel beschreven welke redenen hiervoor zijn. De inhoud van een keuzedeel (de keuzedeel-eisen) blijft ongewijzigd. Een keuzedeel wordt altijd ontwikkeld voor een diplomagerichte opleiding. Een mbo-certificaat kan alleen aan een al bestaand keuzedeel worden verbonden. Remediërende keuzedelen, keuzedelen gericht op doorstroom naar vervolgonderwijs en keuzedelen die overeenkomen met generieke onderdelen Nederlands, rekenen en Engels komen niet in aanmerking voor het verbinden van een certificaat.

4.3 Wettelijke beroepsvereisten

Het beroepsgerichte onderdeel of keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden, kan een aantal wettelijke beroepsvereisten of bijzondere vereisten bevatten. Voorwaarde is wel dat OCW het verbinden van een certificaat aan dit beroepsgericht onderdeel of keuzedeel binnen haar verantwoordelijkheid acht.

Er kan geen certificaat worden verbonden aan een beroepsgericht onderdeel of keuzedeel dat in zijn geheel uit wettelijke beroepsvereisten bestaat, met uitzondering van de beroepsgerichte onderdelen die vastgesteld zijn in het kader van de Regeling *Certificaten wettelijke vereisten groen beroepsonderwijs*.

Als de kwalificatie waarop het certificaat is gebaseerd wettelijke beroepsvereisten bevat, wordt in het certificaat altijd beschreven of dit certificaat deze beroepsvereisten bevat. Dat wil zeggen: in alle gevallen wordt aangegeven of het certificaat inclusief of exclusief deze wettelijke beroepsvereisten uit de kwalificatie is. Het is niet mogelijk een certificaat te verbinden aan een beroepsgericht onderdeel dat in zijn geheel uit wettelijke beroepsvereisten bestaat.

Indien het beroepsgerichte onderdeel waaraan een certificaat wordt verbonden, wettelijke beroepsvereisten bevat, dan gelden voor het onderwijs en de examinering voor dit certificaat dezelfde condities als voor de wettelijke beroepsvereisten van de gehele kwalificatie. Denk bijvoorbeeld aan examenverplichtingen die aan deze wettelijke beroepsvereisten gekoppeld zijn wanneer de wettelijke beroepsver-

eiste voorschrijft dat een extern examen wordt afgelegd. Dan geldt dit ook als verplichting voor het mbo-certificaat waarin de beroepsvereiste is opgenomen.

4.4 Toelichting

Bij de ontwikkeling van certificaten ligt het accent op de toelichting. Voor de inhoud van het certificaat wordt een selectie gemaakt van bestaande en vastgestelde beroepsgerichte kwalificatie-eisen van de kwalificatie of het keuzedeel. In de toelichting is beschreven wat de redenen zijn voor het verbinden van een certificaat aan een beroepsgericht onderdeel of keuzedeel, op basis van drie criteria:

- a. Scholingsbehoefte / landelijke herkenbaarheid
- b. Zelfstandige betekenis op de arbeidsmarkt
- c. Doelgroep

Aanvullend dient er een kopje onder de toelichting voor eventuele bijzondere vereisten opgenomen te worden.

De toelichting moet beknopt en eenduidig beschreven zijn. Deze is duurzaam beschreven, zodat deze niet voortdurend aangepast hoeft te worden. De toelichting mag geen voorschrijvende passages bevatten over de wijze van uitvoering van scholingstrajecten die op dit mbo-certificaat worden gebaseerd, zoals de wijze van examinering, de didactiek of de leerweg.

Hieronder de richtlijnen voor het uitwerken van deze criteria.

4.4.1 Scholingsbehoefte/landelijke herkenbaarheid

De geselecteerde beroepsgerichte onderdelen of keuzedelen voorzien in een door bedrijven/ werkgevers direct ervaren scholingsbehoefte, waarbij deze scholingsbehoefte landelijk wordt herkend binnen de sector/het werkveld. Deze scholingsbehoefte wordt geformuleerd vanuit het perspectief van de werkgever en deze wordt kwantitatief en/of kwalitatief onderbouwd met herleidbare en authentieke bronnen.

4.4.2 Zelfstandige betekenis

De zelfstandige betekenis wordt omschreven als het concreet benoemen van welke taken er worden aan/bijgeleerd en leiden tot een werkende/werkzoekende die:

- a. aantoonbaar breder inzetbaar is: welke extra taken kan een deelnemer uitvoeren na het behalen van het certificaat?
- b. aantoonbaar beter toegerust is voor taken die de deelnemer kan uitvoeren volgens de actuele gestelde eisen en welke nieuwe handelingen de deelnemer uitvoert c.q. welk nieuw gedrag de deelnemer laat zien na het behalen van het certificaat.

Daarbij wordt beschreven waarom juist de gekozen combinatie van werkzaamheden relevant is.

4.4.3 Doelgroep

Hier wordt aangegeven voor welke primaire doelgroep het certificaat voor het beroepsgerichte onderdeel of keuzedeel geschikt is. Uit de scholingsbehoefte kan een specifieke doelgroep voortkomen. De meest voorname doelgroep moet worden gekozen tussen omscholing en bijscholing. De doelgroep mag breed zijn, maar moet gedefinieerd worden aan de hand van het doel: ofwel gericht op omscholing naar een andere sector, ofwel gericht op bijscholing binnen de sector. Daarbij moet de gekozen doelgroepen aansluiten bij de inhoud van het betreffende beroepsgerichte onderdeel of keuzedeel.

4.4.4 Bijzondere vereisten

Dit onderdeel voorziet in de bijzondere vereisten die van toepassing zijn op het keuzedeel of de beroepsgerichte onderdelen waaraan het certificaat is verbonden. Indien van toepassing, licht hier de beroepsvereisten toe en waar dit uit voortvloeit. Hiervoor worden dezelfde formuleringen gebruikt als in de kwalificatie zelf, zodat er geen misverstanden ontstaan welke beroepsvereisten van toepassing zijn.

Zie 4.3 voor wettelijke beroepsvereisten en/of bijzondere vereisten bij certificaten op basis van kwalificaties. Anders dan bij een kwalificatie wordt informatie over bijzondere vereisten in de bijlage 'certificaat voor een beroepsgericht onderdeel' zelf opgenomen, omdat voor de bijlage 'certificaat voor een beroepsgericht onderdeel' geen verantwoordingsdocument wordt opgesteld. Zie hoofdstuk 5.6 voor een inhoudelijke toelichting op bijzondere vereisten en verschillende vormen van bijzondere vereisten.

4.5 Richtlijnen specifiek voor certificaten voor beroepsgerichte onderdelen

De overige werkinstructies voor beroepsgerichte onderdelen waaraan een certificaat is verbonden zijn opgesteld in de volgorde van het model voor de Bijlage certificaat voor een beroepsgericht onderdeel (zie bijlage 2a). Die begint met de 'Algemene informatie', waarvan het onderdeel 'Toelichting' in de vorige paragraaf is toegelicht.

4.5.1 Voorblad en colofon

Titel van het certificaat

Het certificaat heeft een korte, unieke en weloverwogen titel. Deze is passend bij en dekkend voor de inhoud van het beroepsgerichte onderdeel waaraan een certificaat is verbonden. Voor de naamgeving van het certificaat gelden de volgende richtlijnen:

- a. De titel geeft zo goed mogelijk de essentie van de inhoud van het mbo-certificaat weer en is zoveel mogelijk generiek om eventueel gebruik in andere contexten mogelijk te maken. Alleen daar waar de scholingsbehoefte aanleiding is voor een specifieke beroepscontext, wordt gekozen voor een specifieke titel, passend bij deze beroepscontext;
- b. Er worden geen titels gebruikt die verwijzen naar officiële diplomatis (zoals master of bachelor), namen van beroepen (een mbo-certificaat leidt niet op voor een beroep) en er worden geen titels gebruikt die al bestaan als titel van een kwalificatie of keuzedeel;
- c. De eerste letter van de titel is altijd een hoofdletter. Daarna bevat de titel geen hoofdletters, met uitzondering van eigennamen en Engelse titels waarin de spelling dit voorschrijft;
- d. Er wordt geen gebruik van afkortingen, tenzij het gaat om een afkorting gaat die algemeen (h)erkend wordt;
- e. Er wordt alleen gebruik gemaakt van de Engelse taal in de titel wanneer er geen goed Nederlands equivalent is en wanneer dit algemeen (h)erkend wordt.

Gegevens voor het voorblad en colofon

Op het voorblad wordt de opleidingscode voor certificaat voor het beroepsgerichte onderdeel en de geldigheid vanaf ingevuld. Daarnaast wordt op het colofon aangegeven welke sectorkamer penvoerder is voor de bijlage 'certificaat voor een beroepsgericht onderdeel' en wanneer het mbo-certificaat gevalideerd is.

Inhoud certificaat

In de conversietabel wordt opgenomen uit welke originele kerntaken van de kwalificatie geselecteerd is, en welke werkprocessen gekozen zijn.

4.5.2 Indicatie studielast

De indicatie studielast wordt opgenomen in studiebelastingen (sbu). Deze studielast geeft een indicatie van de tijd die de gemiddelde student nodig heeft om de voor het certificaat geselecteerde kwalificatie-eisen te beheersen op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar. Daarmee wordt gerekend met de nominale studieduur voor de volledige beroepsopleidingen en met studenten die (alleen) voldoen aan de vooropleidingseisen die voor deze kwalificatie van toepassing zijn.

Bepalend voor de indicatie van de studielast zijn een kwantitatief en een kwalitatief criterium.

- a. Kwantitatief criterium:
De minimumomvang van een mbo-certificaat is 240 sbu. Als bovengrens geldt een omvang van 1200 sbu. Als richtlijn is hiervoor gekozen omdat dit ongeveer één jaar beslaat (1 leerjaar is 1600 sbu, minus de generieke vakken ongeveer 1200 sbu).
- b. Kwalitatief criterium:
De voor het mbo-certificaat gemaakte selectie betreft tenminste een compleet werkproces en mag niet bestaan uit het overgrote deel van de beroepsgerichte onderdelen van de betreffende kwalificatie.

4.6 Selecteren beroepsgerichte onderdelen

De onderdelen voor het mbo-certificaat worden geselecteerd uit het meest recente kwalificatiedossier en de kwalificatie waar de werkprocessen in staan waaraan een certificaat verbonden moet worden. De selectie bestaat uit één of meer werkprocessen van één of meer kerntaken. Ook kan een volledige kerntaak worden geselecteerd. De selectie is altijd samengesteld uit beroepsgerichte onderdelen van één kwalificatie. In uitzonderlijke gevallen kan het ook voorgekomen dat alle werkprocessen van een kwalificatie gekozen worden. Dat kan het geval zijn wanneer de zelfstandige betekenis van het

certificaat alleen dan geborgd kan worden (bijvoorbeeld bij certificaten die betrekking hebben op cyclische processen van voorbereiding, uitvoering en afronding).

Voor de selectie van beroepsgerichte onderdelen en de uitwerking van de inhoud gelden de volgende eisen en richtlijnen:

a. Het werkproces als kleinste eenheid

Het werkproces is de kleinste eenheid die in zijn geheel in stand blijft. Het werkproces is het hart van een kwalificatie en daarmee ook de inhoudelijke basis voor de selectie van de mbo-certificaat. Een selectie van eisen voor een mbo-certificaat zal dus altijd uit minimaal een werkproces bestaan en er mag aan het werkproces niets veranderd worden.

b. De kerntaak blijft in stand of wordt naar verhouding aangepast

De kerntaak geeft de duiding aan de werkprocessen/inhoud. Hieronder valt de complexiteit, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid en vakkennis en vaardigheden. De kerntaak in het certificaat is uitgewerkt naar verhouding met de context waarvoor het certificaat bedoeld is.

Wanneer niet alle werkprocessen van een kerntaak geselecteerd worden, dan wel de werkprocessen zijn in het certificaat gericht op een smallere, specifiekere en/of minder complexe context dan bedoeld in de kwalificatie, worden de onderdelen van de kerntaak (complexiteit, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid en vakkennis en vaardigheden) in verhouding met de gekozen werkprocessen gebracht.

Wanneer alle werkprocessen van de kwalificatie relevant zijn voor het certificaat dan gelden de volgende richtlijnen:

- De werkprocessen worden ongewijzigd overgenomen in het certificaat; De onderdelen van de kerntaak (complexiteit, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid en vakkennis en vaardigheden) worden in verhouding gebracht met de context en doelgroep;
- De titel van de kerntaak wordt aangepast is conform instructie (zie c.). Bij de beschrijving van de inhoud van het certificaat wordt vermeld welke onderdelen van de kerntaak (complexiteit, verantwoordelijkheid, zelfstandigheid) geen deel uitmaken van het certificaat;
- Bij de beschrijving van de inhoud van het certificaat wordt duidelijk toegelicht welke onderdelen van de kerntaak (complexiteit, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid) geen deel uit maken van het certificaat.

c. De naam van de kerntaak wordt overgenomen of in verhouding gebracht met gekozen werkprocessen

Dat betekent:

- Als de gehele kerntaak intact blijft, blijft de titel van de kerntaak dezelfde;
- Als de huidige titel de lading dekt terwijl er elementen van de kerntaak zijn vervallen, dan wordt in de titel van de kerntaak van het certificaat voor het beroepsgerichte onderdeel tussen haakjes '(deels)' gezet;
- Als de gehele kerntaak intact blijft, maar de context wordt smaller, specifiek en/of minder complex dan wordt in de titel van de kerntaak tussen haakjes toegevoegd dat het om een eenvoudiger en/of meer basis invulling van de kerntaak gaat;
- Als er werkprocessen vervallen en/of door het verwijderen van elementen in de kerntaak het karakter van de kerntaak daardoor verandert, wordt de titel aangepast zodanig dat deze dekkend is voor de inhoud.

d. Verhouding tot Basisdeel

Het kan gebeuren dat de gekozen werkprocessen alleen uit het Basisdeel van het kwalificatiedossier komen. Ook wanneer dit Basisdeel meer kwalificaties omvat, wordt een mbo-certificaat verbonden aan beroepsgerichte onderdelen van één kwalificatie. In dat geval wordt kwalificatie gekozen die het meest recht doet aan de geformuleerde scholingsbehoefte, niveau en doelgroep.

e. Generieke werkprocessen uitvoeren in specifieke context

Uitgangspunt bij de inhoud van het certificaat is dat de contexten die kunnen gelden voor de kwalificatie, ook van toepassing kunnen zijn voor het onderdeel waaraan een certificaat is verbonden. Dat betekent dat in de beschrijving van de inhoud (werkprocessen en kerntaken) geen aanvullende informatie over een specifieke context toegevoegd wordt als deze niet in de kwalificatie beschreven was.

Als een scholingsbehoefte zich dermate richt op een specifiekere context, wordt de context toegevoegd in de titel en de toelichting van een mbo-certificaat:

- Aan de beschrijving van de eisen wordt dan deze specifieke context wél toegevoegd;
- Aan de geselecteerde werkprocessen mag niets veranderd worden, daarmee (dus) ook niet de context;
- De naam van dit certificaat kan een verwijzing bevatten naar deze specifieke context.

f. Geen afzonderlijke niveaubepaling

Bij de selectie van beroepsgerichte onderdelen waaraan een mbo-certificaat wordt verbonden, wordt geen afzonderlijke niveaubepaling uitgevoerd. In het certificaat worden wel het mbo-niveau (en de erkende opleidingscode) van de kwalificatie waaruit is geselecteerd vermeld.

g. Onderscheidenheid van certificaten

Voor het beoordelen van onderscheidenheid bij certificaten voor beroepsgerichte onderdelen en certificaten voor keuzedelen gelden de volgende richtlijnen:

Overlap met een ander certificaat in dezelfde kwalificatie

Het kan voorkomen dat de geselecteerde onderdelen deels overeenkomen met de inhoud van een bestaand certificaat die aan dezelfde kwalificatie is verbonden. Dit is toegestaan, mits dit te verantwoorden is (en toegelicht is) vanuit het onderscheid in context, scholingsbehoefte en/of doelgroep.

Overlap met andere certificaten

De inhoud van certificaten moet in het kader van de transparantie van de kwalificatiestructuur in beginsel voldoende onderscheidend zijn ten opzichte van andere certificaten voor keuzedelen en/of beroepsgerichte onderdelen. Overlap met andere certificaten is alleen toegestaan als dit te verantwoorden is (en toegelicht is) vanuit het onderscheid in context, scholingsbehoefte en doelgroep.

5. De verantwoordingsinformatie

Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de richtlijnen voor de uitwerking van de verantwoordingsinformatie. De verantwoordingsinformatie is een servicedocument bij een kwalificatiedossier en is er dus geen onderdeel van. De verantwoordingsinformatie wordt daarom ook niet vastgesteld door OCW.

Het kwalificatiedossier bevat een of meer verwijzingen naar de verantwoordingsinformatie.

Beroepeninformatie

Kwalificatiedossiers moeten gebaseerd zijn op actuele beroepeninformatie. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van beroepscompetentieprofielen. De beroepeninformatie beschrijft de volgende zaken:

- a. Hoofd-, bijkomende werkzaamheden en opkomende werkzaamheden;
- b. Ontwikkelingen;
- c. Context.

De beroepeninformatie moet aan de volgende eisen voldoen:

- compleet voor alle kwalificaties in het kwalificatiedossier
- actueel
- betrouwbaar
- representatief
- door sociale partners gelegitimeerd

Arbeidsmarktinformatie

In de verantwoordingsinformatie wordt met bronvermelding verwezen naar kwantitatieve arbeidsmarktgegevens. Kwalitatieve gegevens volgen onder de 'Trends en ontwikkelingen'.

Trends en ontwikkelingen

In de paragraaf trends en ontwikkelingen wordt beschreven welke (veranderingen) in wet- en regelgeving van invloed zijn op de uitoefening van het beroep. Het gaat om een beschrijving van ontwikkelingen, waaruit de relevantie en gevolgen voor het kwalificatiedossier duidelijk blijken.

Daarnaast wordt beschreven welke technologische, bedrijfsorganisatorische, internationale veranderingen en/of marktontwikkelingen gevolgen hebben voor de beroepsuitoefening in de toekomst. Beschrijf daarbij de korte- en langetermijn ontwikkelingen in de beroepsuitoefening en geef daarbij aan wat de relevantie en de gevolgen voor het kwalificatiedossier zijn.

Wettelijke beroepsvereisten

Als er wettelijke beroepsvereisten van toepassing zijn wordt daar in deze paragraaf een toelichting op gegeven. Beschreven wordt welke beroepsvereisten gelden, op basis van welke wetgeving en waarom die van toepassing zijn op de kwalificatie. De beschrijving van de wettelijke beroepsvereisten moet voldoen aan de volgende criteria:

- De citeertitel van de specifieke wet en het wetsartikel, of het verdrag of bindend besluit waaruit de vereiste voortvloeit, is opgenomen; dit is mede van belang omdat de onderwijsinstelling deze informatie moet kunnen opnemen in het door de examencommissie te verstrekken diploma. Het gaat om de juiste bron inclusief een link naar de publicatie van de regeling.
- De (aard van de) kennis, vaardigheden en beroepshouding die de wet verlangt van de beginnend beroepsbeoefenaar is beschreven;
- In welke kerntaken en werkprocessen c.q. op welke wijze de wettelijke eisen in de kwalificatie-eisen zijn verwerkt;
- Indien relevant is beschreven welk certificaat en/of extern examen en/of extern diploma gekoppeld is aan de beroepsvereisten;
- Indien relevant is beschreven welke specifieke wettelijke beroepsvereisten van toepassing zijn voor welke specifieke beroepscontext(en)

Wanneer de onderwijsinstelling het onderwijs en de examinering voor de wettelijke beroepsvereiste mag verzorgen, wordt hier aangegeven in welke kerntaken en werkprocessen de wettelijke vereisten zijn verwerkt. Wanneer de onderwijsinstelling niet zelf de examinering van de wettelijke beroepsvereisten mag uitvoeren, maar daarvoor een externe scholing en/of examen moet worden afgelegd, wordt dit expliciet vermeld en wordt hier aangegeven hoe de student hieraan kan voldoen.

Als de wettelijke vereisten wél eisen aan de kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht, vaardigheden of beroepshoudingen van de beginnend beroepsbeoefenaar betreffen, maar niet in kerntaken en/of werkprocessen verwerkt zijn, dient in de verantwoordingsinformatie aangegeven te worden hoe en waar de eisen dan wel in het kwalificatiedossier tot uiting komen.

Indien bij de kwalificatie sprake is van certificaten voor beroepsgerichte onderdelen, wordt in de Verantwoordingsinformatie toegelicht hoe de wettelijke beroepsvereisten in deze verschillende onderdelen van het kwalificatiedossier zich tot elkaar verhouden.

Wettelijke beroepsvereisten voor specifieke beroepscontexten

Als sprake is van specifieke wettelijke beroepsvereisten in een specifieke beroepscontext, wordt in de Verantwoordingsinformatie opgenomen dat studenten het diploma van deze kwalificatie kunnen behalen zonder te voldoen aan deze specifieke wettelijke beroepsvereisten. Ook wordt gemeld dat op het diploma expliciet herkenbaar is welke studenten er wel aan hebben voldaan; de onderwijsinstelling is verantwoordelijk dat op het behaalde diploma vermeld wordt dat aan de specifieke wettelijke beroepsvereisten is voldaan. Als er niets op het diploma vermeld wordt over deze specifieke beroepsvereisten, is niet herleidbaar dat een student aan de eisen voldoet.

Verklaring vakdepartement

Als er sprake is van wettelijke beroepsvereisten wordt in de Verantwoordingsinformatie vermeld dat er een goedkeurende verklaring van het betrokken vakdepartement is verstrekt voordat het dossier is vastgesteld.

De goedkeurende verklaring van het betrokken vakdepartement heeft betrekking op de volgende punten:

- welke wettelijke beroepsvereiste van toepassing zijn voor de betreffende kwalificatie(s) uit het kwalificatiedossier.
- dat de verwijzing naar de wettelijke grondslag van de beroepsvereisten in het kwalificatiedossier correct en actueel is
- dat de wettelijke beroepsvereiste juist zijn verwerkt in het kwalificatiedossier.
- dat het vakdepartement OCW en SBB tijdig zal informeren als de wettelijke beroepsvereisten wijzigen, zodat SBB het kwalificatiedossier hierop kan aanpassen en het vakdepartement in overleg met OCW en SBB een overgangsregeling kan opstellen voor zittende studenten.

Bijzondere vereisten

Naast wettelijke beroepsvereisten kunnen er ook nog andere eisen van toepassing zijn op kwalificaties. Deze andere regelingen en vereisten worden dan in dit onderdeel toegelicht. Hierbij wordt toegelicht waarom deze bijzondere vereisten van belang zijn voor de beginnend beroepsbeoefenaar en/of de sector. Het kan hier gaan om zaken als:

- Branchevereisten die gelden voor een specifiek onderdeel van een kwalificatie en/of waaraan een branchecertificaat verbonden is;
- Regelingen die van toepassing zijn op de persoon van de beginnend beroepsbeoefenaar, zoals een Verklaring omtrent gedrag of regelingen die betrekking hebben op de werkplek. Voor deze bijzondere vereisten is geen goedkeurende verklaring nodig. Ze zijn ook geen onderdeel van de diplomering.

Beroepsspecifieke moderne vreemde talen

Indien er sprake is van aanvullende eisen voor de beheersing van moderne vreemde talen wordt dit hier aangegeven en toegelicht.

Aan de hand van de ERK-descriptoren wordt een indicatie gegeven voor het ERK-niveau van de beheersing van de beroepsgerichte MVT in het kwalificatiedossier. Daarbij moeten de vaardigheden die opgenomen worden ook feitelijk te herleiden zijn naar de kwalificatie en omgekeerd. In de verantwoording wordt hierbij vermeld dat het gaat om een indicatieve verwijzing naar een ERK niveau: deze verwijzing geeft een duiding, geen verplichting.

Wanneer de generieke eisen Engels bij niveau 4 kwalificaties overlappen met de beroepsgerichte eisen Engels worden deze toegelicht en verantwoord in de verantwoordingsinformatie.

Ontwikkelmogelijkheden van de beginnend beroepsbeoefenaar in het onderwijs

In deze paragraaf wordt aangegeven welke specifieke doorstroommogelijkheden de gediplomeerde binnen het onderwijs heeft. Dit geldt voor *alle* in het kwalificatiedossier beschreven kwalificaties.

Onderhoudsagenda

In de onderhoudsagenda wordt vastgelegd op welke termijn het kwalificatiedossier naar verwachting opnieuw wordt bekeken. Daarbij wordt, indien van toepassing, bijvoorbeeld vastgelegd welke afspraken er gemaakt zijn met andere sectorkamers en/of welke aandachtspunten er zijn voor het volgende onderhoudstraject.

Wijzigingen ten opzichte van voorgaande versie

In een tabel is de was – wordt situatie opgenomen van de kwalificatie(s) die vanwege het herziene kwalificaties op termijn zullen vervallen. Aangegeven is wat de opleidingscode van het oude kwalificatiedossier was en de bijbehorende opleidingscodes van de kwalificaties daarin inclusief vermelding van de vervaldatum per kwalificatie en vervolgens de titels en bijbehorende opleidingscodes van het nieuwe kwalificatiedossier met bijbehorende nieuwe kwalificaties. In deze paragraaf wordt daarnaast aangegeven wat er in het huidige kwalificatiedossier is gewijzigd ten opzichte van het kwalificatiedossier uit de vorige versie.

Daarnaast wordt aanvullende informatie verstrekt over de aard van de wijziging:

Categorie 1: nieuw kwalificatiedossier

Dit kwalificatiedossier zat voorheen niet in de kwalificatiestructuur. Een toelichting is niet nodig.

Categorie 2: nieuwe elementen

Dit betreft een sterk gewijzigd kwalificatiedossier. Er is bijvoorbeeld sprake van nieuwe of samengevoegde kwalificaties, nieuwe beroepeninformatie etc. In dit geval wordt een beknopte samenvatting gegeven van wat er gewijzigd is in het kwalificatiedossier.

Categorie 3: wijzigingen

In vergelijking met de voorgaande versie zijn er elementen gewijzigd. In dit geval wordt samengevat wat er gewijzigd is in het kwalificatiedossier.

Categorie 4: ongewijzigd

Het kwalificatiedossier is volledig ongewijzigd. Hier wordt toegelicht waarom er een nieuwe versie gepubliceerd is.

Certificaat voor een beroepsgericht onderdeel

Indien er voor een beroepsgericht onderdeel van kwalificaties in het dossier een of meer mbo-certificaten zijn vastgesteld, dan zijn die benoemd in dit onderdeel. Indien tijdens de looptijd van het kwalificatiedossier nieuwe bijlagen met certificaten voor een beroepsgericht onderdeel worden vastgesteld, wordt deze tekst hierop geactualiseerd.

Betrokken partijen

In dit onderdeel wordt beschreven welke partijen er vanuit onderwijs en bedrijfsleven betrokken waren bij het overleg en besluitvorming over het kwalificatiedossier.

Middenkaderopleidingen van meer dan 3 jaar

De studieduur van middenkaderopleidingen is vastgesteld op drie jaar. De minister kan enkele kwalificaties uitzonderen. Deze kwalificaties hebben een verblijfsduur van meer dan drie jaar tot maximaal vier jaar.

Indien dit aan de orde is, wordt dit hier toegelicht op basis van de volgende factoren:

- Aard van de kennis en vaardigheden: vragen meer tijd voor aanleren dan beschikbaar is in drie jaar;
- Wettelijke beroepsvereisten: beroepsvereisten die eisen stellen aan de stage of de noodzakelijke vakkennis en vaardigheden waardoor de opleiding niet in drie jaar uitgevoerd kan worden.

Aanvullende informatie

Dit onderdeel kan opgenomen worden om aanvullende informatie over het dossier op te nemen. Aanvullende informatie kan bijvoorbeeld zijn: een brochure, beroepeninformatie of een verwijzing naar een toelichting op de beroepsgerichte taal- en rekeneisen.

BIJLAGE V.

Bijlage 4. behorende bij de Regeling vaststelling modellen kwalificatiedossier en keuzedeel en toetsingskader kwalificatiestructuur mbo 2016

Toetsingskader kwalificatiestructuur mbo

1. Inhoud Toetsingskader

Dit Toetsingskader beschrijft in een tweetal hoofdstukken de wijze waarop uitvoering gegeven wordt aan deze artikelen. De hoofdstukken beschrijven achtereenvolgens:

- i. De criteria aan de hand waarvan de kwaliteit van de kwalificatiestructuur, de kwalificatiedossiers, de keuzedelen en de onderbouwing van het verbinden van certificaten aan beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat wordt verbonden, worden getoetst;
- ii. De inrichting van het toetsproces leidend tot een advies over de kwaliteit van de kwalificatiestructuur, de kwalificatiedossiers, keuzedelen, en de beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat verbonden wordt.

2. Toetsingscriteria voor de kwalificatiestructuur, -dossiers, keuzedelen en certificaten

2.1. Inleiding

De kwalificatiestructuur omvat het samenvattend geheel van kwalificaties (beschreven in kwalificatiedossiers) en keuzedelen voor het middelbaar beroepsonderwijs, de tabel 'opleidingsdomeinen – kwalificatiedossiers – kwalificaties' en een overzicht van zowel de beroepsgerichte onderdelen als de keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden.

Een kwalificatiedossier bevat de kwalificatie-eisen voor een of meer met elkaar samenhangende kwalificaties voor een beroep of groep van beroepen op het niveau van de beginnend beroepsbeoefenaar. Ook bevat het een verwijzing naar de kwalificatie-eisen voor de generieke examenonderdelen Nederlandse taal, rekenen, Engels (voor mbo niveau 4) en Loopbaan en burgerschap.

De kwalificatie-eisen voor een keuzedeel zijn beschreven in een apart document keuzedeel.

Als een certificaat is verbonden aan een keuzedeel is dit in het document van het keuzedeel toegelicht.

Als een certificaat is verbonden aan een beroepsgericht onderdeel van een kwalificatie, zijn de kwalificatie-eisen van dit beroepsgericht onderdeel als bijlage 'mbo-certificaat voor beroepsgericht onderdeel' toegevoegd aan het betreffende kwalificatiedossier.

Aan ieder kwalificatiedossier is het document *Verantwoordingsinformatie behorend bij het kwalificatiedossier mbo <naam dossier>* verbonden, waarin de sectorkamer verantwoording aflegt over de inhoud en de totstandkoming van het betreffende dossier en waarin (o.a.) wettelijke beroepsvereisten en bijzondere vereisten toegelicht worden.

Het kwalificatiedossier, de bijbehorende keuzedelen, de tabel 'opleidingsdomeinen – kwalificatiedossiers – kwalificaties', en de certificaten voor beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen, worden vastgesteld door de Minister van OCW. Dit geldt niet voor de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier.

De toetsingscriteria in het Toetsingskader beschrijven kwaliteitsstandaarden waaraan de kwalificatiestructuur als geheel, de afzonderlijke kwalificatiedossiers, de afzonderlijke keuzedelen moeten voldoen en de voorwaarden waaronder een certificaat aan een beroepsgericht onderdeel of keuzedeel wordt verbonden.

Kwalificatiedossiers, keuzedelen en de beroepsgerichte onderdelen waaraan een certificaat is verbonden voldoen aan de eisen van bijlagen 1 tot en met 3.

2.2. De kwaliteit van de kwalificatiestructuur, de kwalificatiedossiers, keuzedelen en de beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden

De kwaliteit van de kwalificatiestructuur, de afzonderlijke kwalificatiedossiers, keuzedelen en de certificaten voor beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen worden getoetst aan de hand van de volgende criteria:

- 1) **Doelmatigheid:** de kwalificatiestructuur als geheel, de afzonderlijke kwalificatiedossiers, de keuzedelen en de beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden, sluiten in kwaliteit en kwantiteit aan op de vraag vanuit de arbeidsmarkt, samenleving, vervolgonderwijs en, indien van toepassing, wettelijke beroepsvereisten als bedoeld in artikel 7.2.6, eerste lid, WEB.

- 2) **Uitvoerbaarheid:** de kwalificatiestructuur als geheel, de afzonderlijke kwalificatiedossiers, keuzedelen en de beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden zijn uitvoerbaar voor onderwijsinstellingen, leerbedrijven en andere gebruikers van de kwalificatiedossiers ten behoeve van het onderwijs, de examinering en de beroepspraktijkvorming (bpv).
- 3) **Herkenbaarheid:** de kwalificatiestructuur als geheel, de afzonderlijke kwalificatiedossiers, de keuzedelen en de beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden zijn herkenbaar voor bedrijfsleven, onderwijsveld en studenten.
- 4) **Transparantie:** de kwalificatiestructuur vormt een transparant en overzichtelijk geheel. De afzonderlijke kwalificatiedossiers geven overzichtelijk de kwalificatie-eisen aan per kwalificatie, conform bijlage 1 (model voor een kwalificatiedossier) en bijlage 3 (instructie). De kwalificatiestructuur geeft helder en overzichtelijk verschillen en overeenkomsten tussen kwalificaties en keuzedelen weer, zodanig dat studenten een goed onderbouwde keuze voor een kwalificatie kunnen maken en werkgevers weten wat ze kunnen verwachten van studenten die een bpv-plek of baan vervullen. Het is inzichtelijk aan welke keuzedelen en beroepsgerichte onderdelen een certificaat is verbonden en wat de motivering hiervoor is.
- 5) **Flexibiliteit:** het proces van de totstandkoming van de kwalificatiestructuur als geheel en van de kwalificatiedossiers, keuzedelen, de beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden afzonderlijk staat er borg voor dat er alert en adequaat gereageerd wordt c.q. is op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, wijzigingen in van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de praktijk van de onderwijsuitvoering die moeten leiden c.q. hebben geleid tot duurzame aanpassingen van de kwalificatie-eisen.
- 6) **Duurzaamheid:** de kwalificatiedossiers, keuzedelen en de beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden leveren een solide basis voor de inhoudelijke inrichting van het onderwijs, de examinering en de bpv. De kwalificatiestructuur en -dossiers zijn bestendig tegen korte-termijn-veranderingen binnen het onderwijs en de beroepsuitoefening zodanig dat de onderwijsinstellingen het onderwijs goed kunnen organiseren en werkgevers stabiel zicht hebben op de kwaliteiten van de (beginnend) beroepsbeoefenaar.

2.3 De kwalificatiestructuur is doelmatig; relevant voor de arbeidsmarkt, de samenleving en vervolgonderwijs.

Kwalificatiestructuur

- a. De kwalificatiestructuur bevat de kwalificatie-eisen voor de (beginnende) beroepsbeoefenaren die aansluiten op de actuele vraag van de arbeidsmarkt en van instellingen voor vervolgonderwijs en die anticiperen op hun toekomstige vraag.

Kwalificatiedossier

- b. De kwalificaties in het kwalificatiedossier bevatten, naast specifieke kwalificatie-eisen voor het beroep, tevens de kwalificatie-eisen voor generieke onderdelen van de beroepsopleiding zoals vastgesteld in het Examen- en kwalificatiebesluit WEB. Dat betreft:
  - i. De kwalificatie-eisen voor de generieke examenonderdelen Nederlandse taal en rekenen met een verwijzing naar de bij de betreffende mbo-niveaus behorende referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen;
  - ii. Een verwijzing naar de kwalificatie-eisen voor het generieke examenonderdeel loopbaan en burgerschap;
  - iii. Kwalificaties op niveau-4 bevatten tevens kwalificatie-eisen voor het generieke examenonderdeel Engels met een verwijzing naar de niveaus van het Europees raamwerk voor moderne vreemde talen (CEF / ERK).
- c. De kwalificaties in het kwalificatiedossier zijn breed toelidend naar de arbeidsmarkt. Een kwalificatie heeft niet betrekking op een functie maar op een beroep dat wordt uitgeoefend in meer dan één bedrijf.
- d. De kwalificaties in het kwalificatiedossier zijn gebaseerd op door sociale partners gelegitimeerde beroepeninformatie die aansluit bij de actuele vraag op de arbeidsmarkt.
- e. De kwalificaties in het kwalificatiedossier bevatten, indien van toepassing, relevante wettelijke beroepsvereisten als bedoeld in artikel 7.2.6 van de WEB, of bevat(ten) verwijzingen ernaar. De wettelijke beroepsvereisten zijn per betreffende kwalificatie vermeld en verwerkt in de kwalificatie-eisen van deze kwalificatie. De betreffende kwalificaties zijn niet in tegenspraak met deze wettelijke beroepsvereisten.

Keuzedeel

- f. In de kwalificatiestructuur vormt het keuzedeel het onderdeel waarmee:
  - i. de positie van de student op de arbeidsmarkt wordt versterkt door verbreding en/of verdieping als aanvulling op de kwalificatie;

- ii. de positie van de studenten bij de aansluiting op het naastgelegen hogere opleidingsniveau voor de kwalificatie wordt versterkt;
  - iii. mbo-instellingen flexibel in kunnen spelen op (regionale) arbeidsmarktontwikkelingen.
- Een keuzedeel wordt altijd ontwikkeld voor een of meer kwalificatie(s) en heeft geen ondoelmatige overlap met de kwalificatie(s) waarvoor het ontwikkeld is.
- g. Voor de entreeopleiding en de basisberoepsopleiding geldt dat het keuzedeel ook een remediërend karakter kan hebben.

Certificaat

- h. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur (op basis van artikel 7.2.3. van de WEB) kan, aan beroepsgerichte onderdelen van een kwalificatie of een keuzedeel een mbo-certificaat worden verbonden.
- i. Aan een beroepsgericht onderdeel of keuzedeel kan een certificaat worden verbonden als:
  - i. deze voorziet in een door bedrijven/werkgevers direct ervaren scholingsbehoefte, waarbij deze scholingsbehoefte landelijk wordt herkend binnen de relevante branche(s) en sector(en). De beschreven scholingsbehoefte is kwalitatief en/of kwantitatief onderbouwd met herleidbare en authentieke bronnen.
  - ii. deze een zelfstandige betekenis heeft op de arbeidsmarkt. Het betreft een afgerond takenpakket dat aantoonbaar voor een bredere inzetbaarheid zorgt, dan wel voor een betere uitvoering van beroepstaken, zodat weer voldaan wordt aan de actuele eisen van het beroep.
  - iii. de beoogde doelgroep werkenden en/of werkzoekenden nader is gespecificeerd.
- j. Het beroepsgerichte onderdeel of keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden, kan een aantal wettelijke en/of bijzondere beroepsvereisten bevatten, mits OCW het verbinden van een certificaat aan dit beroepsgericht onderdeel of keuzedeel binnen haar verantwoordelijkheid acht. Er kan geen certificaat worden verbonden aan een beroepsgericht onderdeel of keuzedeel dat in zijn geheel uit wettelijke beroepsvereisten bestaat, met uitzondering van de beroepsgerichte onderdelen die vastgesteld zijn in het kader van de Regeling *Certificaten wettelijke vereisten groen beroepsonderwijs*.

Verantwoordingsinformatie

- k. In de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier wordt verwezen naar de beroepeninformatie die van toepassing is op het kwalificatiedossier.
- l. In geval van wettelijke beroepsvereisten wordt in de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier verwezen naar de goedkeurende verklaring van het betreffende vakdepartement. Ook bevat het verantwoordingsdocument een beschrijving van de wettelijke beroepsvereisten en een toelichting op welke wijze deze wettelijke beroepsvereisten concreet zijn verwerkt zijn in de kwalificatie(s) c.q. kwalificatie-eisen.
- m. In geval van bijzondere vereisten is dit in de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier beschreven om welke bijzondere vereisten het gaat. Waar relevant is verantwoord hoe die verwerkt zijn in de kwalificatie(s).
- n. In de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier is een beschrijving opgenomen van ontwikkelings- en doorgroeimogelijkheden van studenten binnen het onderwijs na het behalen van de onderscheiden kwalificaties die in het dossier zijn opgenomen.
- o. Als bij een kwalificatie met certificaten voor beroepsgerichte onderdelen sprake is van wettelijke beroepsvereisten, wordt in de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier beschreven in hoeverre bij de beroepsgerichte onderdelen de wettelijke beroepsvereisten van toepassing zijn. Dit als aanvulling op de informatie over wettelijke beroepsvereisten in het keuzedeel resp. de bijlage 'mbo-certificaat voor beroepsgericht onderdeel'.

2.4 De kwalificatiestructuur is uitvoerbaar voor onderwijs, bpv en examinering.

Kwalificatiestructuur

- a. Op basis van de kwalificatiestructuur kunnen onderwijsinstellingen een evenwichtig gespreid aanbod van opleidingen verzorgen dat goed afgestemd is op de (regionale) vraag en aanbod.

Kwalificatiedossier

- b. Het kwalificatiedossier is uitvoerbaar voor onderwijsinstellingen en leerbedrijven binnen de daarvoor geldende (formele) kaders met betrekking tot (bijvoorbeeld) het onderwijs, de examinering, de beroepspraktijkvorming (bpv) en de verantwoording.
- c. Kwalificaties zijn zodanig beschreven dat het daarop door de onderwijsinstellingen in te richten onderwijsprogramma studeerbaar is binnen de geldende voorschriften:
  - i. één volledig studiejaar voor de entreeopleiding;

- ii. ten minste één en ten hoogste twee volledige studiejaar voor de basisberoepsopleiding;
- iii. ten minste twee en ten hoogste drie volledige studiejaar voor de vakopleiding;
- iv. drie volledige studiejaar voor de middenkaderopleiding;
- v. één volledig studiejaar voor de specialistenopleiding.
- d. Indien dit in verband met de aard van de opleiding noodzakelijk is, kan de Minister van OCW op grond van artikel 7.2.4a WEB een langere studieduur vaststellen voor de middenkaderopleiding.
- e. De beschrijving van de kwalificatie-eisen per kwalificatie biedt voldoende houvast voor onderwijsinstellingen en andere betrokkenen (waaronder leerbedrijven) voor de inhoudelijke inrichting van onderwijsprogramma's, examinering en bpv. Het kwalificatiedossier bevat geen eisen betreffende de vorm van opleidingen (zoals bijvoorbeeld de didactiek).

Keuzedeel

- f. Het keuzedeel is uitvoerbaar voor onderwijsinstellingen en leerbedrijven binnen de daarvoor geldende (formele) kaders met betrekking tot (bijvoorbeeld) het onderwijs, de examinering en de beroepspraktijkvorming (bpv).
- g. Het keuzedeel mag niet groter zijn dan de keuzedeelverplichting behorende bij de kwalificatie(s) waarvoor het keuzedeel ontwikkeld is. Het keuzedeel moet bovendien passend zijn voor de studielast die aan het keuzedeel meegegeven wordt.

Certificaat

- h. Het beroepsgerichte onderdeel of keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden is uitvoerbaar voor onderwijsinstellingen en leerbedrijven binnen de daarvoor geldende (formele) kaders.
- i. Het beroepsgericht onderdeel bevat een indicatie van de studielast, met een minimum van 240 en een maximum van 1.200 sbu's.
- j. De beschrijving van de kwalificatie-eisen in een mbo-certificaat bieden voldoende houvast voor onderwijsinstellingen en andere betrokkenen (waaronder leerbedrijven) voor de inhoudelijke inrichting van onderwijsprogramma's, examinering en bpv. Het mbo-certificaat bevat geen eisen betreffende de vorm van opleidingen (zoals bijvoorbeeld de didactiek).

Verantwoordingsinformatie

- k. In de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier is een onderbouwing geleverd voor de nominale studieduur van middenkaderopleidingen indien deze een studieduur mogen hebben van langer dan drie jaar.

2.5 De kwalificatiestructuur is herkenbaar voor bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en studenten.

Kwalificatiestructuur

- a. De naamgeving en inrichting van opleidingsdomeinen, kwalificatiedossiers, kwalificaties en keuzedelen levert voldoende herkenbaarheid op voor het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en studenten.

Kwalificatiedossier

- b. Het kwalificatiedossier geeft een actuele en relevante beschrijving van de beroepshandelingen van een beginnend beroepsbeoefenaar.
- c. Elk kwalificatiedossier is opgenomen in één opleidingsdomein.
- d. Voor ieder kwalificatiedossier is één sectorkamer penvoerder.
- e. Kwalificaties zijn gericht op uitstroom naar de arbeidsmarkt en op verwante kwalificaties op het naast-hogere opleidingsniveau. Voor middenkaderopleidingen betreft dat verwante kwalificaties in het hbo.

Keuzedeel

- f. In de procedures voor de ontwikkeling en het onderhoud van het keuzedeel is het eigenaarschap van de penvoerder voor het keuzedeel geborgd.

Certificaat

- g. De penvoerder van het kwalificatiedossier is tevens penvoerder van de bijlagen 'mbo-certificaat voor beroepsgericht onderdeel' die aan het kwalificatiedossier zijn toegevoegd. De penvoerder van het keuzedeel is tevens penvoerder in het geval aan het keuzedeel een certificaat is verbonden.

Verantwoordingsinformatie

- h. Kwalificatiedossiers en keuzedelen zijn voortgekomen uit overleg van en dialoog tussen relevante partijen en zijn gevalideerd door de betreffende sectorkamers. In de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier is aangegeven welke partijen vanuit onderwijs en bedrijfsleven betrokken zijn bij de ontwikkeling.
- i. Wanneer kwalificaties (en/of beroepeninformatie) en keuzedelen het werkgebied van meerdere sectorkamers betreffen, zijn er afspraken gemaakt over samenwerking. Die afspraken zijn door alle betrokken sectorkamers onderschreven. In de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier is dit aangegeven.

2.6 De kwalificatiestructuur vormt een transparant en overzichtelijk geheel.

Kwalificatiestructuur

- a. De kwalificatiestructuur vormt een overzichtelijk en samenhangend geheel van opleidingsdomeinen, kwalificatiedossiers, kwalificaties en keuzedelen die aan gebruikers een goed beeld geven van onderscheiden beroepen waarvoor in het middelbaar beroepsonderwijs wordt opgeleid en van de kwalificatie-eisen die gelden voor de betreffende (beginnende) beroepsbeoefenaren.
- b. Er is sprake van eenduidige uitwerking over alle kwalificatiedossiers heen, door gelijke beschrijving wat gelijk is en vergelijkbare beschrijving wat vergelijkbaar is, door een transparante en passende omschrijving van het kwalificatieniveau en door het nakomen van overige eisen over vormgeving en beschrijving die in bijlage 3 (Instructies bij de ontwikkeling van de kwalificatiestructuur mbo) zijn aangegeven.
- c. De kwalificatiestructuur is zodanig elektronisch ontsloten dat gebruikers gemakkelijk overzichten kunnen opstellen betreffende geselecteerde kwalificatie-elementen binnen een kwalificatiedossier of van meerdere/alle dossiers om bijvoorbeeld verschillen en overeenkomsten tussen kwalificaties in beeld te brengen.

Kwalificatiedossier

- d. In de kwalificatiestructuur zijn voor de basisberoepsopleiding, de vakopleiding, de middenkaderopleiding en de specialistenopleiding verwante kwalificaties geclusterd in een dossier op basis van een beroepengroep. De beroepen in de beroepengroep hebben een gemeenschappelijke kern in termen van gemeenschappelijke handelingen, vakkennis en vaardigheden en beroepshouding. De kwalificaties in het dossier leveren meerwaarde op ten opzichte van in de kwalificatiestructuur al aanwezige (delen van) kwalificaties. Er is geen sprake van ondoelmatige overlap binnen en tussen dossiers en kwalificaties.
- e. Elke kwalificatie bevat een duidelijke en evenwichtige beschrijving van (vak)kennis, vaardigheden en gedragsaspecten.
- f. Elke kwalificatiedossier omvat een basis- en een profieldeel. In het kwalificatiedossier zijn voor de basisberoepsopleiding, de vakopleiding, de middenkaderopleiding en de specialistenopleiding de gemeenschappelijke kenmerken (kerntaken, beroepshouding, vakkennis en vaardigheden) van de beroepengroep duidelijk uitgewerkt in het basisdeel. In elk profieldeel én in de aanvullende eisen is in het basisdeel aangegeven wat specifiek is voor elke onderscheiden kwalificatie.
- g. De kwalificaties voor de entreeopleiding zijn gebundeld in het entreedossier, een sectoroverstijgend dossier waarin het accent ligt op arbeidsmarktorientatie. In het entreedossier wordt de basis gevormd door de gemeenschappelijke werkprocessen van de in het dossier opgenomen profielen. In het profieldeel worden de gemeenschappelijke werkprocessen verbijzonderd naar de context van de beroepengroepen die in het dossier zijn opgenomen.
- h. Het mbo-niveau van de kwalificatie is consistent uitgewerkt met behulp van de NLQF-descriptoren.
- i. Kwalificaties zijn voorzien van een EQF/NLQF-niveau.
- j. De generieke eisen Nederlandse taal, rekenen, loopbaan en burgerschap en – voor zover het niveau 4 betreft – de generieke eisen Engels zijn herkenbaar en eenduidig uitgewerkt in de kwalificatiedossiers. Het kwalificatiedossier voldoet op alle elementen aan bijlage 3.

Keuzedeel

- k. Het keuzedeel voldoet op alle elementen aan het 'Model keuzedeel mbo' (bijlage 2), inclusief de instructies voor keuzedelen uit de 'Instructies bij de ontwikkeling van de kwalificatiestructuur mbo' (bijlage 3).
- l. Het register keuzedelen vormt een samenhangend en overzichtelijk geheel. Keuzedelen hebben toegevoegde waarde voor het register door voldoende onderscheidend te zijn van andere keuzedelen in het register.

Certificaat

- m. Een beroepsgericht onderdeel waaraan een certificaat is verbonden, bevat uitsluitend bestaande kwalificatie-eisen van een kwalificatie, waarbij het werkproces de kleinst mogelijke eenheid is.
- n. Voor een certificaat voor een beroepsgericht onderdeel kan geen selectie van kwalificatie-eisen worden gemaakt uit keuzedelen of generieke onderdelen van een kwalificatie.
- o. Een mbo-certificaat kan alleen aan een al bestaand keuzedeel worden verbonden. Remediërende keuzedelen, keuzedelen gericht op doorstroom naar vervolgonderwijs en keuzedelen die overeenkomen met generieke onderdelen Nederlands, rekenen en Engels komen niet in aanmerking voor het hieraan verbinden van een certificaat.
- p. Het maken van een selectie van beroepsgerichte onderdelen voor een mbo-certificaat voldoet op alle elementen aan bijlage 3.
- q. Als een certificaat is verbonden aan een beroepsgericht onderdeel van een kwalificatie, worden de kwalificatie-eisen van dit beroepsonderdeel als bijlage toegevoegd aan het kwalificatiedossier waarvan deze kwalificatie deel uitmaakt.
- r. De beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden zijn inzichtelijk via een overzicht van certificaten en via een overzicht van kwalificaties, waarin per kwalificatie alle onderliggende certificaten voor beroepsgerichte onderdelen worden getoond.
- s. Overlap tussen certificaten in dezelfde kwalificatie of overlap met andere certificaten is toegestaan, mits dit te verantwoorden is (en toegelicht is) vanuit het onderscheid in context, scholingsbehoefte en/of doelgroep.

2.7 De kwalificatiestructuur is flexibel voor onderwijs, beroepspraktijkvorming en examinering.

Kwalificatiestructuur

- a. De procedure voor ontwikkeling en vaststelling van kwalificatiedossiers is zodanig ingericht dat flexibele toevoeging en/of aanpassing mogelijk is wanneer daar dringende redenen voor zijn vanuit het perspectief van arbeidsmarkt, uitvoering of veranderende wetgeving.
- b. De procedure voor ontwikkeling en vaststelling van keuzedelen is zodanig ingericht dat flexibele toevoeging en/of aanpassing van keuzedelen mogelijk is.

Kwalificatiedossier

- c. Het kwalificatiedossier biedt ruimte voor erkende leerbedrijven om invulling te geven aan de bpv in samenspraak met onderwijsinstellingen. Het kwalificatiedossier bevat geen eisen voor de wijze van inrichting van onderwijs, examinering, beroepspraktijkvorming en evenmin voor bijvoorbeeld de didactiek.

Keuzedeel

- d. Het keuzedeel vormt het flexibele onderdeel binnen de kwalificatiestructuur waarmee door het onderwijs snel ingespeeld kan worden op recente ontwikkelingen op de (regionale) arbeidsmarkt.
- e. Procedures voor de ontwikkeling, toetsing, validering en vaststelling van keuzedelen zijn zodanig ingericht dat snelle opname in de kwalificatiestructuur geborgd is.

Certificaat

- f. De procedure voor ontwikkeling en vaststelling van mbo-certificaten voor beroepsgerichte onderdelen en keuzedelen is zodanig ingericht dat flexibele aanpassing van mbo-certificaten mogelijk is.

2.8 De kwalificatiestructuur is duurzaam voor onderwijs, beroepspraktijkvorming en examinering.

Kwalificatiedossier

- a. Het kwalificatiedossier is zo opgesteld dat het meerjarig meekan zonder tussentijds geactualiseerd te hoeven worden. Van die termijn wordt alleen afgeweken in het geval er dringende overwegingen zijn vanuit wet- en regelgeving, arbeidsmarkt of uitvoering.
- b. In het kwalificatiedossier zijn verwante beroepen geclusterd tot een beroepengroep op basis van gemeenschappelijke kerntaken, werkprocessen, aard van het beroep en vakkennis en vaardigheden. De beroepengroep vormt de duurzame basis voor een dossier.
- c. In het geval een kwalificatie een of meer beroepsgerichte onderdelen bevat waaraan een certificaat

is verbonden, wordt bij herziening van de kwalificatie gelijktijdig de herziening van de beroepsgerichte onderdelen meegenomen.

Verantwoordingsinformatie

- d. In de verantwoordingsinformatie bij het kwalificatiedossier is een onderhoudsagenda opgenomen waarop relevante aandachtspunten voor het onderhoud zijn vermeld. De agenda bestrijkt een periode van 5 jaar.

De bovenstaande kwaliteitscriteria dienen in onderlinge samenhang te worden gezien. De kwaliteitscriteria zijn te onderscheiden, maar niet strikt te scheiden. Ze vullen elkaar aan, vloeien in elkaar over en er bestaat een spanningsrelatie tussen een aantal kwaliteitscriteria.

3. Het proces van toetsing

De Toetsingskamer toetst de kwaliteit van de kwalificatiedossiers, de keuzedelen, mbo-certificaat en de kwalificatiestructuur als geheel aan de hand van de toetsingscriteria uit het Toetsingskader en de Instructie bij de ontwikkeling van kwalificatiedossiers, keuzedelen, het verbinden van certificaten aan keuzedelen en beroepsgerichte onderdelen, en verantwoordingsinformatie.

De Toetsingskamer brengt daarover een onafhankelijk advies uit aan het Bestuur SBB. Het proces voor de toetsing van onderdelen van de kwalificatiestructuur is onderscheidend per onderdeel.

Toetsproces

Het toetsproces kent twee formele toetsmomenten:

- i. De Ingangstoets
De Ingangstoets bij de indiening van een nieuw voorstel voor een onderdeel van de kwalificatiestructuur. De ingangstoets is niet van toepassing op de indiening van voorstellen voor keuzedelen. Hierbij kan op verzoek van de indiener wel een preadvies uitgevoerd worden.
- ii. De Eindtoets
De Eindtoets vormt de finale toets op het onderdeel van de kwalificatiestructuur.

Tussentijds toetsen en tussentijdse advisering

Naast deze twee formele toetsen hanteert de Toetsingskamer voor het kwalificatiedossier tussentijdse toetsmomenten. De tussentoetsen hebben tot doel het monitoren van de kwaliteit van de kwalificatiedossiers binnen de gestelde ontwikkeltijd en te bewaken of deze voldoen aan de eisen. Deze toetsen hebben het karakter van een advies aan de het ontwikkelteam K&E van de werkorganisatie SBB en de sectorkamer over de kwaliteit van (de conceptversie van) het dossier.

Beroep

Een sectorkamer die meent in zijn belang geschaad te zijn door een beslissing van de Toetsingskamer kan in beroep gaan bij het bestuur SBB.

Advies aan het bestuur SBB

Als kwalificatiedossiers, keuzedelen, beroepsgerichte onderdelen en/of keuzedelen waaraan een certificaat verbonden wordt voldoen aan de in het Toetsingskader aangegeven kwaliteitseisen adviseert de Toetsingskamer het algemeen bestuur SBB om deze aan te bieden aan de Minister van OCW ter formele vaststelling. Het bestuur SBB draagt dit advies over aan de Minister van OCW, maar kan desgewenst gemotiveerd afwijken van het advies van de Toetsingskamer om een kwalificatiedossier, keuzedeel of een certificaat te verbinden aan een beroepsgericht onderdeel of keuzedeel al dan niet aan te bieden aan de minister ter formele vaststelling.

Er is twee keer de mogelijkheid tot het vaststellen van een nieuw of vernieuwd kwalificatiedossier door de Minister van OCW. Dossiers met grote en ingrijpende wijzigingen worden ruim voor datum van invoering vastgesteld. De vaststelling van keuzedelen en de vaststelling van certificaten voor keuzedelen en beroepsgerichte onderdelen kan vier keer per jaar gebeuren. Het toetsproces van de Toetsingskamer is afgestemd op de data van vaststelling.